

Pöytäkirja

25.11.2025

VN/16923/2023

VN/16923/2023-STM-70

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

Kokous 5/2025

Aika torstai 20.11.2025 klo 13.00–14.48

Paikka Teams-kokous

Läsnäolijat

Jäsen

Siikavirta Jaska, pj. (x)	STM
Kokko Sari, vpj. (x)	Vammaisfoorumi
Artemjeff Panu (-)	OM
Huusko Anne (x)	Vammaisfoorumi
Keyriläinen Marianne (x)	TEM
Kirvesniemi Ville (x)	SAK, STKK, Akava
Lithén Carola (-)	Vammaisfoorumi
Majjala Juha-Pekka (x)	YM
Mannerkoski Merja (x)	OKM
Mäki Anne (x)	Vammaisfoorumi
Mäki-Lohiluoma Juho (-)	EK
Paasonen Sanna (x)	Vammaisfoorumi
Pasanen Katja (x)	UM
Turtiainen Petri (x)	Vammaisfoorumi
Viemerö Jaana (x)	Hyvil
Välimaa Mika (x)	Vammaisfoorumi
Åkermarck Mikael (x)	LVM
Heikkonen Merja (x)	VANE/STM
Hoffrén Tea (-)	VANE/STM
Pihlajamäki Päivi (x)	STM

Henkilökohtainen varajäsen

-	OM
Olkkonen Karoliina (-)	Vammaisfoorumi
-	TEM
Fremer Hannele (-)	SAK, STTK, Akava
Metsävainio Katja (x)	Vammaisfoorumi
Kilpelä Niina (x)	YM
Juha-Pekka Suomi (x)	OKM
Jääskeläinen Marko (x)	Vammaisfoorumi
Sass Kasper (x)	EK
Kilpeläinen Viivi (-)	Vammaisfoorumi
Kosonen Henna (-)	UM
Hietala-Rasku Petra (-)	Vammaisfoorumi
Vogt Ellen (-)	Hyvil
Jaakkola Kata (-)	Vammaisfoorumi
Uusitalo Eveliina (-)	LVM

Pysyvät asiantuntijat

Ahola Sanna (x)	Ihmisoikeuskeskus
Helinko Hanna (-)	SM
Katsui Hisayo (x)	Helsingin yliopisto
Lindqvist Gunilla (x)	Ahvenanmaan maakuntahallitus
Malmlund-Laakso Kirsi-Maria (x)	STM
Mölläri Markku (x)	VM
Niittyvuopio-Jämsä Leena (-)	Saamelaiskäräjät
Nurmi-Koikkalainen Päivi (x)	THL
Salenius Maria (-)	Kuntaliitto
Syväkangas Petri (x)	KELA
Tervahauta Hanna (x)	STM

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Käsitellyt asiat

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin läsnäolijat.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja (liitteet 1 ja 2)

Edellisen kokouksen pöytäkirja 4/2025 (suomi ja ruotsi) oli hyväksytty sähköpostimenetellyllä.

Päätös: Merkittiin edellisen kokouksen pöytäkirja tiedoksi.

4. Toimintaohjelman seuranta: toimenpiteet 26, 47, 48, 53 ja 54 (liite 1)

Petri Syväkangas Kelasta esitteli Kelan vastuulla olevien toimenpiteiden ajankohtaisen tilanteen. Toimenpiteet sisältyvät esteettömyyden ja saavutettavuuden, terveyden ja kuntoutuksen sekä riittävän elintason ja sosiaaliturvan sisältöalueille. Esittelydiat liitteessä 1.

Toimenpide 26a liittyy mahdollisuuteen siirtyä tulkkauspalvelussa rekisteröitymismenettelyyn. Seurantakaudella on jo tehty yksi hankinta ja nykyinen sopimuskausi on alkanut 2025. Uutta hankintaa ollaan valmistelemassa. Rekisteröitymismenettelyä on selvitetty, mutta se ei ole ajankohtainen palvelun erityispiirteistä johtuen. Tulkkauspalvelun uusi tilausjärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2027 alusta.

Toimenpiteessä 26b on ollut tarkoitus kehittää työelämätulokkausta asiakkaan yksilöllinen palvelutarve huomioiden. Tällä hankintakaudella onkin työelämätulokkausta priorisoitu erityisesti ja välitysprosentti on ollut korkea. Ulkomaanmatkojen tulkkauksien lomake on uudistettu toimenpiteen 26c mukaisesti ja otettu käyttöön joulukuussa 2024. Toimenpiteessä 26d oli tarkoitus selvittää mahdollisuutta tiedotuskampanjaan, joka olisi kohdistunut mm. asiakaskaisiin. Tulkkauspalveluasiat ovat säännöllisesti esillä vammaisten tulkkauspalvelun yhteistyöverkostossa, mutta varsinaista kampanjaa ei ole toteutettu tai suunnitteilla.

Toimenpide 47 liittyy kaiken kaikkiaan kuntoutuksen kehittämiseen. Kelassa on vireillä useita kuntoutuksen kehittämisen projekteja muun muassa harvinaissairaiden, saamenkielisten ja neurokirjon lasten kuntoutukseen liittyen. Kelan kuntoutuksen palveluvalikoimaa kehitetään myös parhaillaan, työ etenee vaiheittain alkaen harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta. Vajaakuntoinen termistä (toimenpide 47b) ei ole toistaiseksi luovuttu lainsäädännössä, mutta Kela ei termiä enää käytä. Lakisääteisten kuntoutusetuuksien toimeenpanijoiden yhteistyöohje on valmistunut ja yhteistyömalli laajennetaan mahdollisesti mm. kuntoutusrahan ja ansionmenetykskorvauksiin.

Toimenpide 48:n mukainen b- ja c-lääkärinlausuntojen yhdistäminen yhdeksi sähköiseksi lausunnoksi on toteutumassa vuonna 2026. Tavoitteena on mm. lausuntojen nopeampi liikkuminen ja toimitusvarmuuden paraneminen. Käyttöänotossa kriittistä on myös potilastietojärjestelmien yhteentoimivuus.

Toimenpide 53 liittyy etuus- ja palvelutarpeiden tunnistamisen ja päätösten ymmärrettävyyden kehittämiseen. Toimenpiteeseen liittyen on Kelalla ollut useita kokeiluja eri kohderyhmien osalta ja laajempaan käyttöön on tulossa mahdollisesti mm. moniammatillisen lausunnon malli. Päätösfraaseja ja viestipohjia Kelassa kehitetään vuosittain. Syksyllä 2025 on järjestetty henkilöstölle päätösten perustelukoulutus.

Vammaiseturuksien toimeenpanon kehittäminen ja sujuvoittaminen on toimenpiteen 54 tavoite. Vammaiseturuksiin on tulossa lakimuutos 1.1.2027 alkaen ja siihen liittyen on myös alle 16-vuotiaan vammaistukilomake uudistumassa. Vammaistukien ikäraja nousee 18-vuotteen lakimuutoksen seurauksena. Kela on myös pidentänyt vammaistukipäätösten voimassaoloa ja toisen puolesta asiointia on helpotettu, esimerkiksi huoltajien ja lasten kohdalla. Kela on myös lisännyt automatiikan käyttöä. Vammaiseturuslainsäädännöstä ei ole poistettu vika termiä, mutta Kela välttää termin käyttöä.

Keskustelussa puheenjohtaja nosti erityisesti esiin lausuntokäytäntöihin liittyvän monipuolisen kehittämistyön, joka hyödyttää sekä asiakkaita että viranomaisia. Vammaisjärjestöjen puolelta kysyttiin uuden tilausjärjestelmän saavutettavuuden testauksista, pääsevätkö asiakkaat siihen mukaan. Työelämätulkkauksista annettiin palautetta, että priorisointi toimi keväällä paremmin. Ulkomaanmatkojen uusi lomake on pidentänyt asiakkaiden kokemuksen mukaan käsittelyaikoja ja matkakulut voivat tämän vuoksi nousta. Samoin palautetta annettiin moniammatillisen kuntoutuksen hankinnoista, joissa ei aina huomioida erityistarpeita. Natiivitulkkienvälitystä on myös palautteen mukaan rajoitettu.

Kelan edustaja kertoi, että saavutettavuustestausten toteutuksesta ei ole vielä tietoa, mutta tahtotilana on ottaa asiakkaat mukaan testaukseen. Työelämätulkkaukset hoidetaan aina ensin ja ulkomaanmatkoja koskeva ongelma on tullut Kelan tietoon myös muualta ja sen ratkaisemista pohditaan. Moniammatillisen kuntoutuksen hankinnoissa kaikkia erityistarpeita ei aina pystytä huomioimaan ja tilausjärjestelmästä Kela tiedottaa lähempänä. Valtiovarainministeriöstä kannustettiin myös saavutettavuuden ja käytettävyyden testaukseen.

Vammaisjärjestöistä kysyttiin myös Kelan ns. viranomaislinjasta, jonka kautta on voinut saada konsultointiapua. Järjestöissä on nyt koettu, että vastauksia on saanut hyvin vähän ja siksi kysyttiin, onko linjausta järjestöjen työntekijöiden suhteen muutettu. Kelan edustaja lupasi palata asiaan.

Päätös: VANE kävi keskustelun Kelan vastuulla olevista toimintaohjelman toimenpiteistä ja merkitsi kuullun tiedoksi.

5. Toimintaohjelman vuosiseurannan pohja ja seurantasuunnitelma vuodelle 2026

Pääsihteeri esitteli vuosiseurannan excel-pohjan. Pohjaan on tarkoitus täydentää toimintaohjelman toimenpiteiden tämänhetkinen toteutumisen tilanne ja arvioida myös toimenpiteitä suhteessa YK:n vammaiskomitean suosituksiin siltä osin, kuin se on mahdollista.

Excel-pohja on vielä Tiimerin kokousmateriaaleissa, mutta pohjalle ja muille toimintaohjelman seurantamateriaaleille avataan oma välilehti Tiimerin-työtilaan kokouksen jälkeen. Pääsihteeri laittaa vielä erillisen ohjeen vastuutahoille pohjan täydentämistä koskien. Excel-kooste on tarkoitus käsitellä VANEn vuoden 2026 ensimmäisessä kokouksessa. Vastuuta-hojen kirjaukset tulisi tehdä viimeistään 15.1.2026 mennessä.

Pääsihteeri oli tehnyt alustavan suunnitelman seurannan toteuttamiseksi VANEn kokouksissa vuonna 2026. VANE pitää viisi kokousta vuoden aikana ja kussakin kokouksessa käsitellään tarkemmin joitain toimenpidekokonaisuuksia. LVM:n vastuulla olevat asiat ovat esillä huhtikuun kokouksessa ja TEM:n kesäkuussa. Pääsihteeri toivoi lisäksi käsittelyajan sopimista erityisesti OKM:n sekä OM:n toimenpiteistä, koska niitä ei ole seurantakaudella vielä käsitelty. Pääsihteeri on yhteydessä OKM:ään ja OM:ään käsittelyaikojen sopimiseksi.

Kesäkuun kokouksen yhteydessä on tarkoitus järjestää toimenpiteeseen 13 liittyvä tilaisuus.

Päätös: VANE kävi keskustelun toimintaohjelman seurannan jatkototeutuksesta ja sisältöalueiden käsittelyjärjestyksestä. VANE hyväksyi suunnitelman seurannan toteuttamiseksi vuonna 2026.

6. Ministeriöiden ja sidosryhmien kuulumiset

Pääsihteeri oli pyytänyt etukäteen ministeriöiltä ja sidosryhmiltä listausta ajankohtaisista asioista, joista on laadittu yhteenveto. Ulkoministeriö täydensi yhteenvetoa seuraavilla kirjauksilla:

- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean Suomea koskevien suositusten suomenos pyritään jakamaan piakkoin.
- Ihmisoikeussuurlähettiläs Katja Pehrman toimii jatkossa myös kansainvälisten vammaisasioiden suurlähettiläänä.
- YK:n kauppasektorilla *Disability Inclusion & Trade* -teemassa on saavutettu merkittävä virstanpylväs sillä YK:n kauppa- ja kehitysjärjestö UNCTAD:in 16. ministerikokouksen loppuasiakirjaan saatiin ensimmäistä kertaa operatiivinen kirjaus järjestön työstä vammaisinklusion hyväksi. Suomi oli asian suhteen hyvin aktiivinen. Pysyvä edustaja Heidi Schroderus-Fox toimi yhtenä loppuasiakirjaneuvottelujen fasilitaattorina vastaten myös inklusiivisen kaupan kysymyksistä.
- Jos ensi vuoden rahoitus järjestöjen edustajalle Cosp-kokoukseen osallistumista varten toteutuu, pyydetään edustajan nimeämistä jo alkuvuodesta

LVM lisäsi myös, että taksilain etenemiseen on tullut muutos. Hallituksen esitys ei mene eduskuntaan joulukuussa, vaan vasta helmikuussa 2026.

Vammaisfoorumi halusi lisätä, että hyvinvointialueiden vammaistyön ammattilaisille suunnatun kyselyn lisäksi asiakkaille tehdyn kyselyn raportti on valmistumassa vuoden vaihteen jälkeen. Vammaisfoorumin syyskokous pidettiin 19.11.2025 ja puheenjohtajisto on valittu seuraavaksi kahdeksi vuodeksi sekä hallitus seuraavaksi vuodeksi. Järjestöistä kysyttiin myös sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamisen kuulumisia. Puheenjohtaja lupasi tätä selvittää.

Vammaisfoorumi esitti myös huolensa palkkatukiin liittyen. Pohjois-Pohjanmaalta on kantautunut tieto, että kaikki muut palkkatuet on lopetettu lukuun ottamatta nuorten palkkatukea. Osalla alentuneesti työkykyisillä henkilöillä palkkatuki on ollut hyvin pitkäaikainen. Suuntaus ei ole toivotun mukainen. TEM oli tästä tietoinen ja TEM:in edustaja kehotti pyytämään näistä muutoksista työvoimaviranomaisen selvitystä. Palvelujen tilaselvitys on käynnistynyt ja näitäkin asioita selvitetään.

Päätös: VANE merkitsi yhteenvedon tiedoksi.

7. Työryhmäkuulumiset

- Liikuntatieteellisen Seuran soveltavan liikunnan tutkimus- ja kehittämistyöryhmä/Sari Kokko: Kokous pidetty 12.9. ja 20.11.2025. Tiivistelmä 12.9. pidetyn kokouksen asioista oli toimitettu kokousmateriaalin liitteenä. 20.11.2025 pidetyn kokouksen asioina olivat mm.: Haaga-Helia ammattikorkeakoulun eurooppalainen soveltavaan liikuntaan liittyvä hanke, soveltavan liikunnan päivät Porissa 2026, valtion liikuntaneuvoston liikunnan tulevaisuuskatsaus ja soveltavan liikunnan opinnäytetöiden palkitseminen. Seuraava kokous pidetään tammikuussa 2026.

- Selkokielen neuvottelukunta/Sanna Paasonen: Seuraava kokous pidetään 26.11.2025.

Päätös: VANE merkitsi tiedoksi työryhmien kuulumiset.

8. Lausunnot

Vireillä olevat lausuntopyynnöt

- STM: Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaali-huoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta (VN/36135/2023), määräaika 11.12.2025.

Päätös: VANE merkitsi tiedoksi vireillä olevan lausuntopyynnön.

9. Seuraavat kokoukset

Vuoden 2026 kokousajankohdiksi ehdotettiin:

- 11.2.2026 klo 13, etäkokous
- 16.4.2026 klo 13, etäkokous
- 4.6.2026 klo 12, läsnäkokous (mahdollinen erillistilaisuus klo 14, toimenpide 13)
- 16.9.2026 klo 13, etäkokous
- 19.11.2026 klo 9, etäkokous

Keskustelussa tuli esiin, että selkokielen neuvottelukunnan pääsihteeri haluaisi tulla VANEn kokoukseen esittelemään selkokielen ajankohtaisia asioita. Sovittiin, että pyritään löytämään sopiva ajankohta vuoden 2026 kokouksista.

Päätös: VANE päätti pitää seuraavan vuoden kokoukset ehdotetun aikataulun mukaisesti.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia kuluneesta vuodesta ja päätti kokouksen klo 14.48.

Johtaja

Jaska Siikavirta

Neuvotteleva virkamies

Merja Heikkonen